

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๐๘/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณี ร้องเรียนว่า บิดาถูกบังคับให้สูญหายหลังจากถูกควบคุมตัว และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ดำเนินคดีตามกฎหมาย

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรยะลา จังหวัดยะลา

ที่ ๑

เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ จังหวัดยะลา

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๒๒๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗ ว่า เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ บิดาของผู้ร้องกับพวกรวม ๔ ราย ขับซีรคจักรยานยนต์ออกจากบ้านในพื้นที่ ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ต่อมาทราบว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ควบคุมตัวบุคคลทั้ง ๔ รายไว้ที่สถานีตำรวจภูธรยะลา จังหวัดยะลา โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่าได้ปล่อยตัวโดยไม่ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งนับแต่นั้น กับพวกได้หายสาบสูญไปโดยไม่มีบุคคลใด พบเห็นอีก ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ญาติได้ลงบันทึกประจำวันกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ แต่คดีไม่มีความคืบหน้า (ข้อมูลเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๘) จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด่วนที่สุด ที่ นร ๕๒๐๔.๑/๓๖๗๘ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ บันทึกถ้อยคำของครอบครัวผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๗

๒.๑.๓ หนังสือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานป้องกันและปราบปราม การทรมานและการกระทำให้อับชยหาย ที่ ยธ ๑๔๐๑/๕๑๗๓ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด่วนที่สุด ที่ นร ๕๒๐๔.๑/๒๗๗ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือตำรวจภูธรจังหวัดยะลา ที่ ตช ๐๐๒๔(ยล).๑(วน.)/๖๗๖๖ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ หนังสือสถานีตำรวจภูธรลำใหม่ ที่ ตช ๐๐๒๔(ยล).๕(ส)/๓๘๓๘ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๗ บันทึกการประชุมรับฟังข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ ตำรวจภูธร จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๘ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของ ██████████ พยานบุคคล ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘

๒.๑.๙ หนังสือตำรวจภูธรจังหวัดยะลา ที่ ตช ๐๐๒๔(ยล).๑(วน.)/๔๒๑ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๐ บันทึกถ้อยคำของ ██████████ พยานบุคคล ต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘

๒.๑.๑๑ หนังสือตำรวจภูธรจังหวัดยะลา ที่ ตช ๐๐๒๔(ยล).๑(วน.)/๑๑๘๓ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑ และผู้ร้องให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ขณะเกิดเหตุการณ์ตามคำร้องนี้ ผู้ร้องไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ แต่อ้างอิงจากพยานบุคคลราย ██████████ สตาปอ ซึ่งเป็นมารดาของผู้ร้อง

/๒.๒.๒ ข้อเท็จจริง...

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) สถานีตำรวจภูธรยะลา ต้นสังกัดของผู้ถูกร้องที่ ๑

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามเรื่องร้องเรียน กรณีการตั้งด่านตรวจวินัยจราจร และการบังคับใช้กฎหมายกับผู้เสียหาย ๔ ราย พร้อมรถจักรยานยนต์ ๒ คัน เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ไม่ปรากฏเอกสารการจับกุมหรือควบคุมตัวและเอกสารการเปรียบเทียบปรับในคดีตามพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๐ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏเป็นเพียงข้อกล่าวอ้างที่ไม่ระบุพยานบุคคลและพยานหลักฐาน รวมถึงไม่ปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจรายใดรู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าว

๒) สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ ต้นสังกัดของผู้ถูกร้องที่ ๒

จากการตรวจสอบสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ [REDACTED] พบว่า [REDACTED] พนักงานสอบสวนว่า ตั้งแต่วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลา ประมาณ ๐๘.๐๐ น. [REDACTED] อายุ ๒๒ ปี ได้หายออกจากบ้าน พร้อมกับเพื่อนอีก ๒ คน คือ [REDACTED] พร้อมรถจักรยานยนต์ ๒ คัน และผู้แจ้งพยายามสอบถามจากญาติในพื้นที่ต่าง ๆ แต่ไม่สามารถติดต่อได้

สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำสั่งที่ ๒๗๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียน และได้รายงานให้ตำรวจภูธรจังหวัดยะลาทราบและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อชี้แจงต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อไป

๓) [REDACTED] พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ (ผู้ถูกร้องที่ ๒)

เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ขณะปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนเวร ได้รับแจ้งความจาก [REDACTED] และได้ลงบันทึกประจำวันตามสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน โดยผู้แจ้งประสงค์ลงบันทึกประจำวันเรื่องคนหาย มิได้มีเจตนาร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับบุคคลใด อย่างไรก็ตาม ตนได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดสืบสวน สถานีตำรวจภูธรลำใหม่สืบสวนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว แต่ไม่ปรากฏพยานหลักฐาน เนื่องจากเป็นการแจ้งความภายหลังเกิดเหตุประมาณสองปีเศษ และได้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้บังคับบัญชาทราบเบื้องต้น ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนมิได้แจ้งผลการดำเนินคดี เนื่องจากมิได้เป็นคดีความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับบุคคลใด

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) ตำรวจภูธรจังหวัดยะลา

ให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกับข้อ ๒.๒.๒ และให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ในวันเกิดเหตุ (๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐) เวลา ๑๖.๐๐ น. [REDACTED] ได้ติดตามหาตัวผู้เสียหาย

/โดยพบกับ...

โดยพบกับ [REDACTED] ซึ่งให้ข้อมูลว่าได้ทราบ
เรื่องจาก [REDACTED] ว่าพบเห็นผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจค้น [REDACTED] และพวกบริเวณด้าน
กวตชั้นวินัยจรรยาบริเวณหน้าบ้านของ [REDACTED] แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีบุคคลใดพบเห็น [REDACTED]
และพวกอีก

ทั้งนี้ [REDACTED] ให้ข้อมูลว่า [REDACTED] ซึ่งมีบ้านพักอาศัยอยู่ติด
ถนน บริเวณสามแยกก่อนเข้าอำเภอยะหาและใกล้จุดตั้งด่านของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้พบเห็นบุคคลทั้ง
๔ ราย ถูกผู้ถูกร้องที่ ๑ เรียกให้หยุดรถและตรวจสอบ แต่ไม่เห็นการควบคุมตัวหรือใช้เครื่องพันธนาการ

๒) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

ศอ.บต. มีหน้าที่และอำนาจในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจาก
เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในกรณี [REDACTED] กับพวกรวม ๔ รายนั้น
คณะกรรมการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการประชุม
ครั้งที่ ๘/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕ ได้พิจารณาผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ
ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ กรณีถูกบังคับให้สูญหายหรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนวิธีอื่นโดย
เจ้าหน้าที่ของรัฐจนบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิต และมีมติให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ทายาทของ
[REDACTED] เบื้องต้น เป็นเงินรายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) และหากคดีถึงที่สุด
แล้วพบว่า เป็นกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการอันละเมิดสิทธิมนุษยชน ศอ.บต. จะให้ความ
ช่วยเหลือเยียวยาเพิ่มเติมรายละ ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านห้าแสนบาทถ้วน) รวมไม่เกินรายละ
๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สี่ล้านบาทถ้วน)

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ ศอ.บต. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ
และคณะอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้หลักฐานว่าบุคคลถูกบังคับให้หายสาบสูญ
จากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ และเกิดจากการกระทำของรัฐหรือ
บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับคำสั่งไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่
ของรัฐ ที่มีลักษณะปกปิดชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลนั้นหรือไม่ เพื่อให้บุคคลผู้ได้รับผลกระทบ
ได้รับการพิจารณาเยียวยาเพิ่มเติมรายละ ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านห้าแสนบาทถ้วน) โดยผลการ
พิจารณากรณีของ [REDACTED] กับพวกรวม ๔ ราย ไม่ปรากฏข้อมูลหรือพยานหลักฐานยืนยันว่า
เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ทั้งนี้ หากมีพยานหลักฐานเพิ่มเติม หรือปรากฏข้อมูลใน
ภายหลัง ก็ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายหรือทายาทที่จะเสนอเพื่อพิจารณาช่วยเหลือเยียวยาเพิ่มเติมตาม
หลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยไม่มีกำหนดอายุความ และจนถึงเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ ยังไม่มีพยานหลักฐาน
เพิ่มเติมหรือปรากฏข้อมูลจากฝ่ายผู้เสียหายหรือทายาท

๓) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคคสุญหาย

ได้ขอให้ ศอ.บต. ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียน และขอทราบข้อมูลการจ่ายเงินเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเพื่อประกอบการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคคสุญหายต่อไป

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๗ [redacted] มารดาของผู้ร้อง และเป็นภรรยา [redacted] ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ตนกับ [redacted] อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา [redacted] ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ปลูกมะพร้าวอ่อน) เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลาประมาณ ๐๘.๐๐ น. [redacted] ได้ออกจากบ้านพร้อมกับ [redacted] ด้วยรถจักรยานยนต์ ๒ คัน และไม่ได้เดินทางกลับบ้าน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ [redacted] ได้มาสอบถามว่า [redacted] ได้กลับบ้านหรือไม่ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐ [redacted] ได้ออกตามหาและพบผู้ใหญ่บ้าน [redacted] ตำบลลำใหม่ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ให้ข้อมูลว่า มีคนพบเห็นผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย ถูกผู้ถูกร้องที่ ๑ นำตัวไปยังสถานีตำรวจภูธรยะลาและได้ปล่อยตัวไปแล้ว จากนั้น [redacted] ได้พยายามตามหาในหมู่บ้านใกล้เคียงแต่ไม่พบตัว โดยไม่ได้ลงบันทึกประจำวันไว้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากไม่ทราบช่องทางในการขอความช่วยเหลือ และไม่มีผู้แนะนำ

นอกจากนี้ เมื่อปี ๒๕๕๕ ศอ.บต. ได้ช่วยเหลือเยียวยา [redacted] เนื่องจากเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) และทราบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ว่า หากคดีถึงที่สุดแล้วพบว่าเป็นกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการอันละเมิดสิทธิมนุษยชน ศอ.บต. จะให้ความช่วยเหลือเยียวยาเพิ่มเติมในวงเงิน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านห้าแสนบาทถ้วน)

เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ ศาลจังหวัดยะลาได้มีคำสั่งให้ [redacted] เป็นคนสาบสูญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๑

๒) วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๘ [redacted] ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอดคล้องกับ [redacted] และให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ทราบข้อมูลจาก [redacted] ซึ่งเป็นนายจ้างของผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย ว่า [redacted] ซึ่งเป็นผู้พบเห็นและเล่าให้ฟังว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจสอบผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย ที่ด่านกวดขันวินัยจราจรบริเวณหน้าบ้านของ [redacted] และจับกุมตัวไปที่สถานีตำรวจภูธรยะลา หลังจากนั้นไม่มีบุคคลใดพบเห็นอีก [redacted] มารดาได้พยายามออกตามหาแต่ก็ไม่พบเจอ จึงได้ลงบันทึกประจำวันไว้ที่สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ แต่จำวันและเวลาที่ดำเนินการไม่ได้ และไม่มีหลักฐานหรือเอกสารการลงบันทึกประจำวันดังกล่าว

/ต่อมาเมื่อ...

ต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๒ เจ้าหน้าที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ คอ.บต. ได้แนะนำให้แจ้งความลงบันทึกประจำวัน เพื่อใช้ประกอบการยื่นคำขอเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จาก คอ.บต. จากนั้นเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ จึงไปแจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้ที่สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ และได้รับการช่วยเหลือเยียวยากรณีผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงกรณีการช่วยเหลือเยียวยาของ [REDACTED]

๓) [REDACTED] (นายจ้างของผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย) ยืนยันกับพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. [REDACTED] ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างให้ [REDACTED] ทำถนนคอนกรีตได้โทรศัพท์มาแจ้งว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งตั้งด่านกวดขันวินัยจราจรบริเวณสามแยกก่อนเข้าอำเภอยะหา ได้ตรวจค้นและควบคุมตัวผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย และแจ้งให้ [REDACTED] ติดต่อกับสถานีตำรวจภูธรยะหาเพื่อสอบถามและชำระค่าปรับหากมีการกระทำผิดกฎหมายจราจร ต่อมาเวลาประมาณ ๑๐.๒๐ น. [REDACTED] ได้เดินทางไปที่สถานีตำรวจภูธรยะหา และได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า ได้ปล่อยตัวผู้เสียหายทั้ง ๔ รายไปแล้ว และหลังจากนั้นไม่มีบุคคลใดพบเห็นผู้เสียหายทั้ง ๔ รายอีกเลย

๔) วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘ [REDACTED] (ผู้ว่าจ้างให้ [REDACTED] ทำถนนคอนกรีต) ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยยืนยันว่า เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ [REDACTED] ได้มาหาที่บ้านและแจ้งว่า ผู้เสียหายทั้ง ๔ รายซึ่งเป็นลูกจ้างทำถนนคอนกรีตถูกผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจค้นและควบคุมตัว [REDACTED] จึงได้แนะนำให้ไปสอบถามที่สถานีตำรวจภูธรยะหา โดย [REDACTED] ไม่ได้เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในวันดังกล่าว และไม่ได้เข้าไปสอบถามที่สถานีตำรวจภูธรยะหา หลังจากนั้นประมาณ ๒-๓ วัน [REDACTED] ได้เล่าให้ [REDACTED] ฟังว่า ได้เข้าไปสอบถามเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว และได้รับคำตอบว่า ได้ปล่อยตัวผู้เสียหายทั้ง ๔ รายไปแล้ว

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

๓.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีควบคุมตัว [REDACTED] กับพวกรวม ๔ คน และบังคับให้สูญหายหลังจากควบคุมตัวหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔^๑ และมาตรา ๒๘^๒ ประกอบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International

/Covenant...

^๑ มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

^๒ มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๗^๓ ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล และห้ามมิให้มีการกระทำในลักษณะทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม รวมถึงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๗^๔ บัญญัตินิยามความหมายของการกระทำ ความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมาตรา ๑๐^๕ บัญญัติให้คดีความผิดตามมาตรา ๗ ให้ดำเนินการสอบสวนจนกว่าจะพบบุคคลซึ่งถูกกระทำให้สูญหายและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

๒) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ผู้เสียหาย ๔ ราย ได้ออกจากบ้านและหายสาบสูญโดยไม่ทราบชะตากรรม ญาติผู้เสียหายได้ติดตามและประสานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความช่วยเหลือ โดยในปี ๒๕๕๒ ได้ขอความช่วยเหลือจากศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต. และแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ และต่อมาในปี ๒๕๕๕ ศอ.บต. ได้จ่ายเงินเยียวยาให้ครอบครัวผู้เสียหายรายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) ทั้งนี้ ผู้ร้องได้ติดตามข้อมูลและเชื่อว่าการสูญหายของผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากมีพยานบุคคลพบเห็นครั้งสุดท้ายว่าได้หายไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑ สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ปรากฏข้อมูลว่ากรณีดังกล่าวเป็นเพียงข้อกล่าวอ้างที่ไม่สามารถระบุพยานบุคคลและพยานหลักฐานที่แน่ชัด และไม่ปรากฏพยานหลักฐานใด นอกจากนี้ [REDACTED] พยานบุคคลซึ่งถูกกล่าวอ้างว่าเป็นผู้พบเห็นผู้ถูกร้องที่ ๑ ตั้งด่านกวดขันวินัยจราจรบริเวณสามแยกก่อนเข้าเมืองยะหา ควบคุมตัวผู้เสียหาย ๔ รายไปที่สถานีตำรวจภูธรระยะหานั้น ได้ให้การปฏิเสธว่าไม่ได้พบเห็นตามคำกล่าวอ้างดังกล่าว โดยให้ข้อมูลว่า [REDACTED] ไปพบที่บ้านเพื่อขอคำปรึกษา

/กรณีผู้ถูกร้อง...

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

^๓ ข้อ ๗ บุคคลจะถูกรทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้

^๔ มาตรา ๗ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคุมตัว หรือลักพาบุคคลใด โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิเสธว่ามิได้กระทำการดังกล่าว หรือปกปิดชะตากรรมหรือสถานที่ปรากฏตัวของบุคคลนั้น ซึ่งส่งผลให้บุคคลนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย

การกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นความผิดต่อเนื่องจนกว่าจะทราบชะตากรรมของบุคคลนั้น

^๕ มาตรา ๑๐ ในคดีความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายตามมาตรา ๗ ให้ดำเนินการสืบสวนจนกว่าจะพบบุคคลซึ่งถูกกระทำให้สูญหายหรือปรากฏหลักฐานอันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตายและทราบรายละเอียดของการกระทำความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ควบคุมตัวผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย โดยได้แนะนำให้ไปติดต่อขอทราบข้อมูลจากสถานี ตำรวจภูธรระยะหา

๓) พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ควบคุมตัว [REDACTED] กับพวกรวม ๔ ราย และกระทำการบังคับให้สูญหายหลังจากควบคุมตัวตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔) อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๑๙^๖ ได้บัญญัติหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบ ข้อเท็จจริงของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายไว้ เมื่อพิจารณาหลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกกระทำให้สูญหาย และหลักประกันการคุ้มครอง สิทธิดังกล่าวที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการสืบสวนจนกว่าจะพบบุคคลซึ่งถูกกระทำ ให้สูญหาย หรือปรากฏหลักฐานอันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย และทราบรายละเอียดของ การกระทำความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีไม่สอบสวนหรือดำเนินคดี หรือสอบสวนหรือดำเนินคดีล่าช้าหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง^๗ ได้บัญญัติรับรองให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒^๘ และมาตรา ๑๒๓^๙ ได้บัญญัตินิยามความหมาย และกระบวนการยื่นคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้

/๒) จากการตรวจสอบ...

^๖ มาตรา ๑๙ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

๑.๑

๑.๒

(๖) ตรวจสอบข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำ คักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำให้บุคคลสูญหายตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งรับและติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียน

^๗ มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

๑.๑

๑.๒

^๘ มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

๑.๑

๑.๒

(๗) “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

^๙ มาตรา ๑๒๓ ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้

๒) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า สถานีตำรวจภูธรลำใหม่รับแจ้งความจาก [REDACTED] ตามบันทึกประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๐.๐๐ น. ซึ่งระบุว่า [REDACTED] ได้หายออกจากบ้านพร้อมรถจักรยานยนต์ ๒ คัน ผู้แจ้งได้พยายามติดต่อสอบถามญาติในพื้นที่ต่าง ๆ ปรากฏว่าไม่สามารถติดต่อได้ โดยประสงค์แจ้งความไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ช่วยสืบสวนหาตัวบุคคลที่หายตัวไป ซึ่งผู้แจ้งได้ดำเนินการตามคำแนะนำของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต. เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ข้อมูลว่า การแจ้งความดังกล่าว ผู้แจ้งมิได้มีเจตนาร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับบุคคลใด เป็นเพียงการแจ้งให้พนักงานสอบสวนจดข้อความลงไปในรายงานประจำวันเพื่อเป็นหลักฐาน ไม่ใช่การมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งไม่ใช่การร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับบุคคลใด อย่างไรก็ตาม หลังรับแจ้งความ พนักงานสอบสวนได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวน สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ ออกสืบสวนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว แต่ไม่ปรากฏพยานหลักฐาน ประกอบกับเป็นการแจ้งความภายหลังวันเกิดเหตุประมาณ ๒ ปีเศษ ต่อมาญาติของผู้เสียหายทั้ง ๔ ราย ได้นำบันทึกประจำวันดังกล่าวไปใช้ยื่นคำขอรับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อ ศอ.บต. แล้ว

๓) พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามบันทึกประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานระบุว่า ผู้แจ้งประสงค์แจ้งความไว้เป็นหลักฐานต่อพนักงานสอบสวน ให้เจ้าหน้าที่สืบสวนหาตัวบุคคลที่หายตัวไป โดยมีได้กล่าวหาบุคคลใดว่ากระทำความผิดโดยการแจ้งชื่อหรือรูปพรรณผู้กระทำความผิดและมีได้แจ้งเจตนาจะให้นำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ จึงไม่ใช่การมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย และไม่ใช่การร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับบุคคลใด การลงรายการในบันทึกประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเป็นการดำเนินการตามความประสงค์ของผู้แจ้งแล้ว กรณียังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สอบสวนหรือดำเนินคดี หรือสอบสวนหรือดำเนินคดีล่าช้า ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำหรือละเลยกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

/๔. มติ...

คำร้องทุกข้นั้น ต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข้น ลักษณะแห่งความผิด พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับ และชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำความผิดเท่าที่จะบอกได้

คำร้องทุกข้นี้จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข้น ถ้าร้องด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข้นในบันทึกนั้น

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘ จึงมีมติว่า

๔.๑ กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ควบคุมตัว [REDACTED] กับพวก รวม ๔ คน และบังคับให้ สูญหายหลังจากควบคุมตัวหรือไม่ ในชั้นนี้ ยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำหรือละเลย การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สอบสวนหรือดำเนินคดี หรือสอบสวนหรือดำเนินคดีล่าช้า หรือไม่ ในชั้นนี้ ยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยประสานงานกับ ศอ.บต. สถานีตำรวจภูธรยะลา สถานีตำรวจภูธรลำใหม่ ตำรวจภูธรจังหวัดยะลา กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า สำนักงานอัยการจังหวัด ยะลา กรมสอบสวนคดีพิเศษ และจังหวัดยะลา รวมทั้งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช

นายवलันต์ ภัยหลีกถี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ